

בס"ד. שיחת ש"פ במדבר, ערב חג השבועות, ה'תשכ"ה.

בלתי מוגה

א. בהתחלת הפרשה (שהיא גם התחלת ספר רביעי), מעתיק רש"י את התיבות: "וידבר (ומדלג התיבות 1
 'ה' אל משה") במדבר סיני (ומדלג התיבות "באוהל מועד") באחד לחודש", ומפרש: "מתוך חבתן לפניו 2
 מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים, וכשבא להשרות 3
 שכינתו עליהם מנאם. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם", והיינו, שהמנין שבפרשה זו, 4
 "באחד לחודש השני", אחד באייר, היה בקשר להשראת השכינה על-ידי המשכן (עליו נאמר: "ועשו לי 5
 מקדש ושכנתי בתוכם"), שהוקם זה עתה - באחד בניסן. 6

וצריך להבין:

(א) כיון שרש"י בא לבאר טעם מנין בני ישראל בפרשתנו, היה לו להעתיק רק התיבות "וידבר וגו'" 8
 שבהתחלת הפרשה, ולמה מעתיק גם את התיבות "במדבר סיני באחד לחודש" - ובפרט שמדלג התיבות 9
 שבינתיים (כנ"ל), שבזה מודגש יותר הדיוק שבהעתקת תיבות אלו דוקא. 10

(ב) מה שכתב רש"י בנוגע למנין כשנפלו בעגל, שטעם המנין הוא "לידע מנין הנותרים", הרי זה 11
 בסתירה לכאורה למה שכתב בתחלת פירושו, שהמנין הוא "מתוך חבתן". וממה נפשך: אם יש צורך 12
 בטעם נוסף מלבד "מתוך חבתן" - היה צריך רש"י לפרש טעם המנין "כשיצאו ממצרים"; ואם בנוגע 13
 למנין "כשיצאו ממצרים" מספיק הטעם "מתוך חבתן" - למה בנוגע למנין "כשנפלו בעגל" צריך 14
 להוסיף שטעם המנין הוא "לידע מנין הנותרים"? 15

(ג) קלאץ-קשיא: מנא-ליה לרש"י שהמנין הנ"ל (אודותיו מסופר בפרשת תשא²) היה "לידע מנין 16
 הנותרים" - הרי מנין זה היה לאחר יום הכיפורים³, ואילו מה שנפלו בעגל היה ב"ז בתמוז, ואם נאמר 17
 שהמנין הוא "לידע מנין הנותרים", היה צריך למנותם מיד, ולא אחרי שמונים יום - ב' פעמים ארבעים 18
 יום! ובפשטות אפשר לומר שהמנין שלאחר יום הכפורים לא היה קשור עם חטא העגל, אלא עם התחלת 19
 נדבת המשכן - "שנתנו כל אחד ואחד מחצית השקל .. ומהם נעשו האדנים"⁴. ומהו הכרחו של רש"י 20
 לפרש שמנין זה קשור עם חטא העגל - "לידע מנין הנותרים"? 21

[ומה שכתוב בירושלמי⁵ בפירוש הכתוב "כל העובר על הפקודים", שהיה זה כפרה על חטא העגל 22
 - הרי זה על דרך הדרוש, ואינו שייך לפשוטו של מקרא, ומה גם שלפירוש הירושלמי שזהו ענין של 23
 כפרה, אין זה שייך לטעם המנין "מתוך חבתן"]. 24

(ד) מהו דיוק הלשון "כשנפלו בעגל", ולא "כשחטאו בעגל", "אחר מעשה העגל"³, וכיצא בזה? 25
 (ה) מהו דיוק הלשון "לידע מנין הנותרים" - לשון שמורה על היותו דבר טפל, כמו בקרבן, שה"נותר" 26
 הוא החלק הטפל שנשאר לאחר הקרבת הקרבן ואכילתו, ואילו בנדון דידן, הרי הנופלים בעגל היו 27
 "כשלשת אלפי איש"⁷, ומלבדם היו שש מאות אלף מישראל, כך, שבכמות היה מספרם הרבה יותר מאלו 28
 שנפלו בעגל, וגם באיכות, הרי אלו שלא חטאו ולא מתו, היו במדרגה נעלית יותר מאלו שנפלו בעגל. 29
 ואם כן, איך אפשר לקרותם בשם "הנותרים"? 30

(ו) מהי אריכות הלשון בפירוש רש"י, שלאחרי שמפרש סיבת המנין שבפרשתנו, "כשבא להשרות 31
 שכינתו עליהם מנאם", מוסיף כמו ענין חדש: "באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם" (ולא 32

(5) שקלים פ"ב ה"ג.

(6) שם, יד.

(7) שם לב, כת.

(1) תרומה כה, ח.

(2) ל, יב ואילך.

(3) פרש"י שם, טז.

(4) פרש"י שם, טו.